

Od bojnega voza do tanka

Kar pomni zgodovina, so narodi reševali medsebojne spore večinoma z mečem. V morilnih bojih so si izmišljevali orožja, ki so odločala izid vojne. Ali z izkustvi v teku stoletij je dokazano, da vsaka iznajdba vojne tehnike ima le kratkotrajne, hipne uspehe, in to le do tedaj, dokler nasprotnik ne iznajde protisredstev.

Ze pred tisočletji so pešci naleteli v bojih na bojne vozove sovražnikov, ki so divjale z razpenjenimi konji prileteali med vojščake. Na teh vozovih so se vozili poleg voznika še sulčarji ali pa lokostrelci, ki so sovražnika

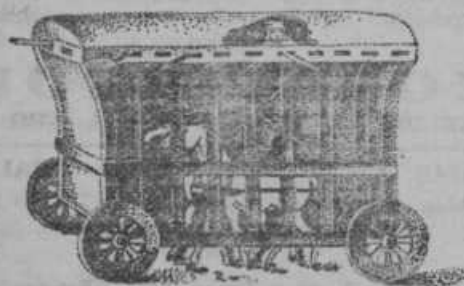
neusmiljeno pobijali ali pa ga divje gnali v beg. Zgodovina vseh starejših narodov nam mnogo pripoveduje o orožjih groze, ki so nekaki predhodniki današnjih tankov.

Začetni bojni vozovi starega veka so imeli povsem navadno obliko. Take vozove, natojene s skalami, so že Iliri poglali po klanecu na naskakujoče vojščake Aleksandra Velikega. Vendar v dolino drveči vozovi niso pokazali pričakovanega uspeha, ker je Aleksander Veliki spoznal pravočasno nakano svojih nasprotnikov in ukazal vojščakom, naj stopijo s ceste, tako da je nevarni voz zagrmel v dolino. Ker niso Iliri nehali z odpravo sličnih vozov z vrha na Grke, je Aleksander Veliki zapovedal svojim vojščakom poleči tesno drug k drugemu na tla in se pokriti s svojimi velikimi ščiti. Tako so vsi vozovi Ilirov izginili po železni živi cesti, preko ščitov, brez haska v dolino. Ko ni bilo več nevarnosti divjajočih vozov, so Grki naskočili Ilire in jih poglali v beg. Tako je prvi napad vojnih vozov zgodovini žalostno končal.

Za naskakovanje utrjenih mest so uporabljali narodi stroje, čigar naloga je bila izdolbiti v zidovju odprtino, da bi se utrjeni zid

zaradi tega porušil. Delo so seveda opravljali vojščaki, ki so gnali vozilo, a prav tako tudi izproščevali z železom okovanega ovna, ki je izpodkopaval zidovje. Obenem so navadno uporabljali tudi napadalne stolpe, da so z njih polagali čez jarek na mestni zid pridvižni mostiček, po katerem so se splazili vojščaki v utrjeno mesto. Te naskakovalne stolpe so premikali ljudje ali pa konji, ki so se skrivali v zaščiteni notranjosti.

Ko je človek iznašel smodnik, so se prikazali na bojnih poljih posebni naskakovalni

vozovi. Voz je bil popolnoma zaprt. V notranjosti so konji vlekli voz, dočim so vojaki skozi line streljali na sovražnika. Neroden je bil ta voz, ker se ni dal dobro obračati, zaradi česar ni bilo mogoče vedno streljati na sovražnika.

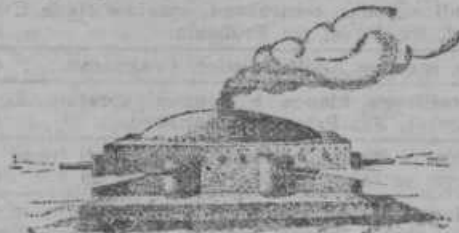
Medtem ko je bila vojna vrednost teh naskakovalnih vozov dvomljiva, so se ponovno pokazali v borbah vozovi kakor v starih grških časih. Razlika je obstojala le v tem, da je voz bil večji ter povrh opremljen še z ostrimi noži. Baš ti noži so največ ogrožali sovražnika, kajti v diru so noži kar sekali ude nasprotnikov. Na vpreženem konju je sedel vozač, ki je neusmiljeno pretepal razdivjane konje, dočim so se na vozu vozili puškarji in sulčarji. Ti vozovi so bili strah in trepet sovražnika.

V času, ko so vojščaki vozili v boj s seboj na vozovih svoje rodbine in tudi vse svoje imetje, se je izkazal za dobrega oni obrambni način, ki je znan pod imenom vozovnega taborišča. Vozove so postavljali v strnjeno vrsto

v obliki kroga. Žene, otroke in vse svoje imetje so spravljali v sredino vozovne utrdbe, vojščaki so se pa poskrili med kolesjem ali pa na vozovih taborišča ter pričakovali tu skriti na napadalce. Ta način borbe so uporabljali tudi ameriški naseljenci v borbi z Indijanci.

Neumorno je človeški duh raval dalje in deloval na to, da bi pretvoril voz v napadalno in razruševalno sredstvo. Z iznajdbo parnega stroja se je prikazal tudi prvi parni oklopni voz, ki se je za tedanje čase dokaj hitro premikal. Zaradi prevelike uporabe goriva, ki ga je moral tak voz voziti s seboj, se je izkazal oklopni pri preizkusih kot neroden. Končno

se je parni oklopni pri vojaških vajah tako zaletel v zid, da se je polomil in pokvaril tako svoje topove, da niso bili več za rabo. Vrgli so ga med staro železje, kamor je že spadalo od vsega svojega početka.

Kar ni mogel dati parni stroj, je dal bencinski motor. Tako vidimo že leta 1904. prvi oklopni avto, oborožen z brzostrelnim topom. Danes so oklopni avtomobili oboroženi z več

strojnicami in topovi. V svetovni vojni so se oklopni avtomobili rabili samo na trdih, dobro grajenih in kamenitih, gladkih poljih. In baš radi tega so se ti avtomobili izkazali kot sila nerodni, saj niso mogli z njimi skozi gozdove, po njivah, po strminah, čez jarke in jame. Zato so skušali tem vozovom odstraniti nerodna kolesa in jih nadomestiti s plazečo, vlačilno verigo. Edino tako je mogel oklopni prečkati jam, jarkov in žičnih ovir. Plazil se je po strminah, podiral drevesa in zidovje. Ni bilo preprek, ki bi ga mogle zadržati na pohodu. Tako smo dobili prve tanke.

Ko so v svetovni vojni vrgli tanke na bojno polje, so vili sovražniku silen strah in grozo. Skozi meglo so izgledali kot strašna plazeča golazen, ki je rušila pred seboj vse prepreke.

Toda kmalu so spoznali, kje in kako je tank ranljiv. Danes ne gledamo več na tank s takim strahom. Tank ima težek, še dokaj neokreten trup, ki je dober cilj topništva. Marsikateri tank je v svetovni vojni zašel v past. Padel je kar zlepa v globoko izkopano jamo, iz katere si ni mogel pomagati. Drugi način borbe zoper tanke je bil ta, da se je tanku podstavljalo cel sveženj ročnih granat, ki so tank vrgle v zrak. Ako so tanki nevzdržno prodirali naprej, jim vojaki, ki so se skrivali za njimi, niso mogli slediti. V takem primeru je bil tank izgubljen, ker je porabil ves bencin, ki bi bil potreben za vrnitev, in ker mu je bila pot vrnitve presekana.

Kakšno vlogo igra moderen tank v sedanji vojni, vemo iz dognanj na Finskem, kjer so junaški Finci uničili na stotine ruskih tankov s tem, da so jih zvalili na podminirana polja, kjer so železje in napadalci kar frčali v zrak — vsi raztrgani. Pa tudi protitankovsko topništvo je tako izpopolnjeno, da tank pride nasprotniku komaj do živga. V splošnem lahko rečemo, da tank danes ni tisto orožje, ki bi odločalo izid vojne, pač pa samo pomožno sredstvo, da se napravi čimvečja škoda.

SMEJTE SE!

Nezadovoljen

Gasilski poveljnik: »Miklič, kako to, da hočete izstopiti iz gasilskega društva, pri katerem ste že deset let?«

Miklič: »Kaj pa hočem? Odkar sem pri društvu, ni bilo niti enega požara.«

Sodba

Neka žena je prišla h knezu in je tožila svojega moža, da jo tepe.

Knez: »To mene nič ne briga.«

Žena: »Toda moj mož vedno govori zoper tebe!«

Knez: »To pa tebe nič ne briga...«

Razgovor o vojaštvu

Učitelj: »Kako rečemo vojaku, ki ni v prvih vrstah in gre brez puške v boj. Kdo ve?«

Nekaj časa je v razredu vse tiho, nato se oglasi nekdo: »Strahopetece« — toda vtem že zavpije Peterček:

»Gospod učitelj, to je častnik!«

UGANITE!

Ne iz kamna in ne v lok — most se spenja čez potok.

Ce vzameš v ednini, naostri koso; če pa v dvojnini, prenaša blago.

Štiri noge pa žimo in perje ima. To krotko živalco vsak menda pozna?